

Мітчук О. А.

<https://orcid.org/0000-0002-1011-7320>

Національний університет водного господарства та природокористування

Костюк В. В.

<https://orcid.org/0000-0002-9600-4334>

Запорізький національний університет

Костюк Ю. В.

<https://orcid.org/0000-0002-7000-8302>

Запорізький національний університет

МЕМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ (НА ПРИКЛАДІ ВИБОРЧИХ КАМПАНІЙ ДОНАЛЬДА ТРАМПА)

У статті досліджено феномен мемів як специфічного інструменту політичної комунікації у цифровому середовищі на прикладі виборчих кампаній Дональда Трампа. У сучасному світі цифрові технології та соціальні медіа кардинально вплинули на політичну комунікацію. Одним із найбільш помітних і впливових феноменів цього процесу є політичні мемі – короткі візуально-текстові повідомлення, які поєднують у собі гумор, іронію чи сарказм і здатні швидко поширюватися. Мемі стають не просто формою розваги, а потужним інструментом впливу на громадську думку, об'єднання виборців та делегітимізації опонентів. Актуальність дослідження зумовлена трансформацією сучасного політичного дискурсу під впливом цифрових платформ, де мемі набувають функцій не лише розважального контенту, а й ефективного засобу символічного впливу, емоційної мобілізації та ідентифікації аудиторії. У межах дослідження мем розглядається як форма політичного повідомлення, що поєднує візуальні та вербальні коди, іронію, спрощення складних політичних смислів та здатність до швидкого поширення у мережевих спільнотах.

Метою статті є науково обґрунтований аналіз мемів як інструменту політичної комунікації у цифровому середовищі та виявлення їхньої ролі у формуванні політичних смислів і комунікативних стратегій у межах виборчих кампаній Дональда Трампа. Для досягнення поставленої мети передбачено розв'язання таких завдань: 1) визначити теоретичні підходи до осмислення мемів у контексті сучасної політичної комунікації; 2) проаналізувати особливості використання мемів у виборчих кампаніях Дональда Трампа; 3) виявити вплив мем-культури на трансформацію сучасної політичної комунікації у цифровому середовищі. Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, що забезпечують комплексний аналіз заявленої проблематики.

Зроблено висновок, що політичні мемі є важливим елементом сучасної цифрової політичної комунікації, здатним поєднувати інформування, мобілізацію та маніпулятивний вплив. Результати дослідження можуть бути використані у подальших наукових розвідках з політичної комунікації, медіабезпеки та аналізу цифрових інформаційних впливів.

Ключові слова: політична комунікація, цифрове середовище, мемі, соціальні мережі, виборчі кампанії.

Постановка проблеми. Сучасне цифрове інформаційне середовище докорінно трансформує механізми політичної комунікації, змінюючи як способи продукування політичних повідомлень, так і логіку їхнього сприйняття аудиторією. Соці-

альні мережі, платформи візуального контенту та алгоритмічно керовані стрічки новин формують нову комунікативну реальність, у якій домінують стислі, емоційно насичені й легко відтворювані повідомлення. У цих умовах мемі набувають ста-

тусу одного з найвпливовіших інструментів політичної комунікації, поєднуючи в собі елементи візуальної культури, іронії, спрощення політичних смислів і високої вірусності.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що політичні меми дедалі частіше виходять за межі розважального сегмента цифрової культури та інтегруються у структуру політичного дискурсу, виконуючи функції мобілізації, ідентифікації, легітимації або делегітимації політичних діячів. Попри це, у науковому дискурсі меми досі часто розглядаються фрагментарно, як маргінальний або допоміжний феномен цифрової комунікації, без належного осмислення їхнього політичного потенціалу.

Особливо показовим у цьому контексті є досвід виборчих кампаній американського політика та 45-го (2017–2021) і, чинного, 47-го Президента США (з 20 січня 2025 року), члена Республіканської партії Дональд Трамп, у межах яких меми стали важливим елементом політичної стратегії, інструментом формування образу лідера та засобом емоційної консолідації прихильників. Розділяємо думку дослідниці О. Свідерської, яка зауважує, що «Віртуальну масову політичну поведінку детермінують певні політичні уявлення та переконання, стереотипи, політичні орієнтації та вподобання, які у великому відсотку надходять до споживача через соціальні мережі. Спостерігаючи, читаючи, створюючи та поширюючи відповідний контент політичної тематики ми не просто комунікуємо, але й створюємо певні віртуальні спільноти, творимо віртуальну колективну ідентичність, яка виявляється через спільні погляди на політичні події, спільні цінності та розуміння культурних тенденцій; формуємо загальне уявлення про політичну дійсність, що зрештою й обумовлює нашу політичну активність» [8, с. 58].

Сьогодні політичні меми є невід'ємною частиною цифрової політичної комунікації. Вони поєднують візуальний контент (зображення, відео чи анімації) та текстові елементи, часто використовуючи гумор, іронію або сарказм для передачі політичного меседжу. Політичні меми можуть служити як засобом підтримки політичних лідерів чи ідеологій, так і інструментом дискредитації опонентів, мобілізації суспільства або висвітлення політичних проблем у простій і доступній формі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На основі опрацювання наукових джерел можна констатувати, що проблема мемів як феномену цифрової культури та інструменту комунікації вже набула певного рівня наукового осмислення,

однак залишається фрагментарно дослідженою у політико-комунікаційному вимірі. У працях М. Булах [1] та Н. Корольової, А. Грималюк [5] закладено теоретико-методологічні засади аналізу мемів. Дослідження М. Заботнової [2] акцентує увагу на мемах як інструменті стратегічної комунікації. Окрему групу становлять праці, присвячені політичним мемам у контексті воєнних і кризових комунікацій О. Запорожець, Н. Белюсова [3]; М. Садівнича, Ю. Лагута [6]. Політологічний і комунікаційний вимір меметизації політики представлений у дослідженнях В. Корнієнка, М. Примуша [4], О. Свідерської [8], де меми інтерпретуються як форма віртуальної політичної поведінки та індикатор трансформації політичної участі у цифрову епоху.

Аналіз наукових публікацій засвідчує наявність значного теоретичного та емпіричного доробку щодо мемів як феномену сучасної комунікації, проте виявляє недостатню розробленість проблеми мемів як інструменту політичної комунікації у виборчих кампаніях. Це зумовлює наукову доцільність подальших досліджень, спрямованих на комплексний аналіз меметичних практик у цифровому політичному середовищі на прикладі конкретних політичних кампаній.

Постановка завдання. Метою статті є науково обґрунтований аналіз мемів як інструменту політичної комунікації у цифровому середовищі та виявлення їхньої ролі у формуванні політичних смислів і комунікативних стратегій у межах виборчих кампаній Дональда Трампа. Для досягнення поставленої мети передбачено розв'язання таких завдань: 1) визначити теоретичні підходи до осмислення мемів у контексті сучасної політичної комунікації; 2) проаналізувати особливості використання мемів у виборчих кампаніях Дональда Трампа; 3) виявити вплив мем-культури на трансформацію сучасної політичної комунікації у цифровому середовищі.

Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, що забезпечують комплексний аналіз заявленої проблематики. У роботі застосовано аналіз і синтез для систематизації теоретичних підходів до вивчення політичної комунікації та цифрових медіа. Порівняльний метод використано для зіставлення традиційних форм політичної комунікації з меметичними практиками у цифровому середовищі. Дискурсивний аналіз дав змогу виявити смислові, ідеологічні та емоційні домінанти політичних мемів, використання контент-аналізу дозволяє простежити їхні типо-

логічні ознаки та функціональне навантаження у виборчих кампаніях. Інтерпретативний підхід застосовано для осмислення мемів як елементів символічної політики та інструментів впливу на публічний дискурс.

Сукупне використання зазначених методів дозволяє розглядати політичні мемі не лише як елементи інтернет-культури, а як повноцінний компонент сучасної цифрової політичної комунікації.

Виклад основного матеріалу. Розглянувши механізми впливу мемів та їхні основні функції у політичній комунікації, стає очевидним, що цей інструмент відіграє значну роль у формуванні суспільної думки. Кампанія Дональда Трампа 2024 року є одним із найбільш показових прикладів використання мемів у сучасній політичній стратегії. Вона демонструє, як мемі можуть не лише підтримувати образ кандидата, а й критикувати опонентів, об'єднувати прихильників і транслювати ключові меседжі з максимальною ефективністю. З огляду на це, доцільно детально проаналізувати найпопулярніші мемі кампанії Дональда Трампа 2024 року, щоб зрозуміти, які функції вони виконували та які механізми впливу забезпечували їхню успішність у комунікації з аудиторією. На думку дослідниць М. Садівничої та Ю. Лагути «Вони є інструментом привернення уваги до певних проблем у межах країни або світу, але інколи, навпаки – відволікають населення від аналізу значущих суспільних ситуацій» [6, с. 222].

Цифрове інформаційне середовище сформувало нову логіку політичної комунікації, у межах якої домінують швидкість поширення повідомлень, емоційна насиченість контенту та орієнтація на візуальні форми репрезентації смислів. На думку науковців В. Корнієнка та М. Примуша «Особливого поширення мемі набули у просторі глобальної мережі «Інтернет». Інтернет-мем як комунікативний феномен може репрезентуватись через різноманітні форми: влучне слово, словосполучення, фразеологізм, фото, відео, легенда, мелодія, хештег, символ тощо» [4, с.84]. У цьому контексті інтернет-мемі постають як особливий різновид політичного повідомлення, що поєднує в собі елементи масової культури, іронічного дискурсу та політичної символіки. Мем функціонує не лише як засіб трансляції інформації, а як інструмент інтерпретації політичної реальності, здатний спрощувати складні політичні процеси та надавати їм емоційно зрозумілих форм.

Специфікою політичних мемів є їхня багатокодова природа, яка супроводжується візуальним

образом, коротким текстом або алюзією на відомі культурні сюжети, що формують цілісний комунікативний акт, який легко відтворюється та адаптується різними групами користувачів. У цифровому середовищі мемі набувають вірусного характеру, що дозволяє їм швидко поширюватися поза межами офіційних каналів політичної комунікації та впливати на порядок денний публічного дискурсу. Саме ця властивість зумовлює їхню ефективність як інструменту політичного впливу.

Особливо виразно потенціал мемів проявився у виборчих кампаніях Дональда Трампа, де мемітичні практики стали органічною складовою комунікаційної стратегії. Мем у цьому випадку виконував функцію конструювання образу політичного лідера як «антисистемного» та близького до масової аудиторії суб'єкта. Через іронізацію, гіперболізацію та навмисну провокативність мемі сприяли формуванню впізнаваного медіаобразу, який резонував із настроями значної частини електорату.

Політичні мемі у кампаніях Дональда Трампа активно використовувалися для об'єднання прихильників і водночас для символічної дискредитації опонентів. У цьому аспекті мем виступає інструментом поляризації, що чітко розмежовує категорії «своїх» і «чужих» у цифровому публічному просторі. Мемітичний контент формує спільну систему знаків і кодів, зрозумілу насамперед для залученої аудиторії, посилюючи ефект групової ідентифікації та емоційної солідарності.

Важливою характеристикою мемів як інструменту політичної комунікації є їхня відносна автономність від офіційного політичного дискурсу. У цифровому середовищі мемі часто продукуються не інституційними діячами, а самими користувачами, що ускладнює контроль над змістом і напрямом комунікації. Водночас така децентралізована природа мемів підсилює їхній вплив, оскільки вони сприймаються як елемент «народної» або низової комунікації, а не як частина традиційної політичної пропаганди. Як зазначають дослідники В. Корнієнка та М. Примуша «У контексті інформаційного протистояння мемі виступають ефективним інструментом формування когнітивних патернів, апелюючи до емоційної сфери, асоціативного мислення та мнемонічних процесів реципієнтів. Комбінуючи виразні візуальні компоненти з лаконічними вербальними конструкціями, мемі створюють потужні смислові конденсати, що фіксуються у свідомості цільової аудиторії та трансформують її сприйняття дійсності» [4, с. 84]

Аналіз меметичних практик у виборчих кампаніях Дональда Трампа засвідчує, що меми у цифровому інформаційному середовищі перетворюються на повноцінний інструмент політичної комунікації. Вони здатні не лише відображати політичні настрої, а й активно формувати їх, впливаючи на структуру публічного дискурсу, характер політичної участі та моделі сприйняття політичної реальності сучасною аудиторією. Погоджуємось із думкою В. Корнієнка та М. Примуша стосовно того, що «меми часто використовуються для негативного фреймінгу опонентів, представляючи їх у невідповідному світлі через гумор, сатиру або карикатуру. Вони стали одним з найефективніших інструментів політичної дискредитації, оскільки поєднують емоційний вплив з високою вірусністю. Меметичні елементи інтегруються в традиційні форми політичної комунікації – дебати, інтерв'ю, публічні виступи. Політики все частіше використовують меми як референції у своїх промовах, апелюючи до спільного культурного досвіду аудиторії. Ефективність цих механізмів значною мірою залежить від їхньої автентичності та релевантності для цільової аудиторії» [4, с. 86].

У сучасному цифровому інформаційному середовищі політичні меми функціонують як прикладний інструмент комунікації, що дозволяє наочно простежити механізми символічного впливу, фреймінгу та формування політичної ідентичності. Звернення до конкретних емпіричних кейсів дає змогу не лише теоретично окреслити потенціал мемів, а й продемонструвати їхню реальну роль у структурі політичного дискурсу, зокрема у виборчих кампаніях, де цифрові платформи виступають ключовим простором політичної взаємодії.

Покажемо у цьому контексті є меметичний наратив, що сформувався навколо образу Дональда Трампа як захисника «слабких» та «вразливих». У цифровому просторі поширення непідтверджених чуток щодо іммігрантів у Спрінгфілді (штат Огайо) стало підґрунтям для появи серії AI-згенерованих мемів, у яких Трамп зображувався у ролі рятувальника котів і качок. Ці образи активно циркулювали у соціальних мережах, набуваючи вірусності завдяки простоті візуального коду, емоційній привабливості та поширенню з боку відомих публічних акторів. Мем у такому форматі репрезентує трансформацію політичного образу через апеляцію до емпатії, турботи та морального символізму, що дозволяє пом'якшити

конфліктні або агресивні риси політичного лідерства у масовій свідомості.

Інший емпіричний кейс пов'язаний із використанням мемів як інструменту символічної делегітимації політичного опонента. У межах цифрової кампанії проти Камала Гарріс сміх політичній було виокремлено як центральний елемент меметичного фреймінгу. Повторювані візуально-аудіальні компіляції формували наратив несерйозності та відхилення від усталених уявлень про політичне лідерство. У цифровому дискурсі така редукція складного політичного образу до одного емоційного маркера сприяла закріпленню спрощених оцінок і підсилювала поляризаційні ефекти. Водночас цей кейс демонструє динамічну природу мемів: контрмеметичні практики з боку команди та прихильників Гарріс переорієнтували той самий візуальний матеріал на протилежні смисли, репрезентуючи сміх як ознаку людяності, впевненості та емоційної сили. Таким чином мем постає не статичним повідомленням, а змінним комунікаційним інструментом, здатним трансформувати власну семантику залежно від контексту використання.

Окрему групу емпіричних прикладів становлять меми, пов'язані з кепками «Make America Great Again» (MAGA Hats), які у цифровому середовищі перетворилися на універсальний символ політичної ідентифікації. Поширення зображень цього елемента на людях, тваринах, знаменитостях і вигаданих персонажах засвідчує процес меметизації політичного бренду, у межах якого матеріальний об'єкт набуває знакової та ідеологічної функції. У такому форматі меми з MAGA Hats виконують роль інструмента соціального підкріплення, конструюючи відчуття спільності та належності до певної політичної групи. Повторюваність і гумористичний характер цих образів забезпечують їхню високу вірусність і сприяють закріпленню символу у цифровому політичному просторі.

Наведені емпіричні кейси демонструють, що меми у цифровому середовищі функціонують як багатовимірний інструмент політичної комунікації, здатний одночасно формувати емоційні реакції, транслювати символічні смисли та конструювати політичні ідентичності. Їх прикладне використання у виборчих кампаніях підтверджує, що меми не лише відображають політичні процеси, а й активно беруть участь у формуванні публічного дискурсу, змінюючи традиційні уявлення про механізми політичного впливу в умовах цифровізації.

Висновки. Мемі як форма політичної комунікації у цифровому середовищі функціонують у сучасних медіапроцесах, де домінують емоційність, візуальність і скороченість повідомлення. Така властивість забезпечує мемам здатність швидко інтегруватися у політичний дискурс, формуючи рамки сприйняття політичних акторів і подій у масовій свідомості.

Теоретичне осмислення мемів у контексті сучасної політичної комунікації дає підстави розглядати їх як інструмент символічної політики, що діє не стільки через раціональне переконання, скільки через емоційний резонанс, іронію та впізнаваність культурних кодів. У цифровому інформаційному середовищі мемі виконують функції фреймінгу, ідентифікації та об'єднання, стаючи посередниками між політичними нарративами та повсякденним досвідом аудиторії. Аналіз меметичних практик у виборчих кампаніях Дональд Трамп засвідчує, що мемі інтегруються у комунікативні стратегії як

ефективний засіб конструювання медіаобразу політичного діяча та емоційної взаємодії з аудиторією. Меметичний контент у цьому випадку функціонує як динамічний елемент політичного брендингу, що постійно адаптується до реакцій аудиторії та контексту інформаційного порядку денного.

Вплив мем-культури на трансформації сучасної політичної комунікації проявляється у зміні характеру політичного повідомлення та механізмів його поширення. Унаслідок цього політична комунікація дедалі більше набуває рис візуальності, іронічності та конфліктності, а мемі стають одним із ключових інструментів формування сучасного публічного політичного дискурсу, де не лише відображають політичні процеси, а й активно впливають на способи їх осмислення та репрезентації, що підтверджує доцільність подальшого наукового аналізу меметичних практик як важливого чинника трансформації політичної комунікації в умовах цифровізації.

Список літератури:

1. Булах М. Аспектологія досліджень мемів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2019. № 39. Т. 3. С. 104–107.
2. Заботнова М. Інтернет-мемі як засіб реалізації стратегічної комунікації. *Studia Philologica*. 2021. № 2. С. 30–38.
3. Запорожець О., Белоусова Н. Вербальні інтернет-мемі під час повномасштабної війни рф проти України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини*. 2022. № 2 (56). С. 20–24.
4. Корнієнко В. О., Примуш М. В. Меметизація політичних партій: трансформація політичної комунікації в цифрову епоху. *Політичне життя*. 2025. № 2. С. 83–95.
5. Корольова Н., Грималюк А. Інтернет-мем як феномен сучасного медіадискурсу: стилістично-прагматичний аспект. *Folium*. 2023. № 1. С. 33–41.
6. Садівнича М. В., Лагута Ю. Політичні мемі як інструмент впливу на аудиторію соцмереж у період Російсько-Української війни. *Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали XI Всеукр. наук. конф. студентів, аспірантів, викладачів та співробітників* (м. Суми, 25–26 квіт. 2024 р.) / уклад. М. М. Набок. Суми : СумДУ, 2024. С. 222–227.
7. Самохіна В. О. Жарт у сучасному комунікативному просторі Великої Британії та США : монографія. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 360 с.
8. Свідерська О. І. Політичні мемі як вияв віртуальної політичної поведінки. *Політикус*. 2023. № 6. С. 56–61.
9. Харченко О. В. Американський дискурс комічного та його лінгвокогнітивні особливості. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2010. № 897. С. 120–125.
10. Черномаз Д. В., Прокопенко Л. І. Інтернет-мемі в політичних процесах: сутність та особливості. *Україна у світових глобалізаційних процесах: культура, економіка, суспільство : тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Київ, 27–28 берез. 2024 р.). Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2024. Ч. 1. С. 261–264.

Mitchuk O. A., Kostiuk V. V., Kostiuk Iu. V. MEMES AS A TOOL OF POLITICAL COMMUNICATION IN THE DIGITAL ENVIRONMENT (USING THE EXAMPLE OF DONALD TRUMP'S ELECTION CAMPAIGNS)

The article examines the phenomenon of memes as a specific tool of political communication in the digital environment using the example of Donald Trump's election campaigns. In the modern world, digital technologies and social media have radically influenced political communication. One of the most noticeable and influential phenomena of this process is political memes - short visual-text messages that combine humor, irony or sarcasm and are able to spread quickly. Memes are becoming not just a form of entertainment, but

a powerful tool for influencing public opinion, uniting voters and delegitimizing opponents. The relevance of the study is due to the transformation of modern political discourse under the influence of digital platforms, where memes acquire the functions of not only entertainment content, but also an effective means of symbolic influence, emotional mobilization and audience identification. Within the framework of the study, the meme is considered as a form of political communication that combines visual and verbal codes, irony, simplification of complex political meanings and the ability to quickly spread in network communities.

The purpose of the article is a scientifically based analysis of memes as a tool of political communication in the digital environment and the identification of their role in the formation of political meanings and communicative strategies within the election campaigns of Donald Trump. To achieve the set goal, the following tasks are envisaged: 1) to determine theoretical approaches to understanding memes in the context of modern political communication; 2) to analyze the features of the use of memes in Donald Trump's election campaigns; 3) to identify the influence of meme culture on the transformation of modern political communication in the digital environment. The methodological basis of the study is a set of general scientific and special methods of cognition that provide a comprehensive analysis of the stated issues.

It is concluded that political memes are an important element of modern digital political communication, capable of combining information, mobilization and manipulative influence. The results of the study can be used in further scientific research on political communication, media security and analysis of digital information influences.

Keywords: *political communication, digital environment, memes, social networks, election campaigns.*

Дата першого надходження статті до видання: 30.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 24.04.2026